

TARKASTUSLAUTAKUNNAN LAUSUNTO VALTUUSTOLLE VUODEN 2023 KOLMANNESTA OSAVUOSIKATSAUKSESTA

1 Tulostavoitteiden toteutumisen arviointi

Espoo-tarinaa toteutetaan valtuustokauden tavoitteiden, vuosittaisten tulostavoitteiden, toimialojen ja tulosyksiköiden omien tarinoiden ja tavoitteiden sekä poikkihallinnollisten kehitysohjelmien avulla. Valtuustoon nähden sitovia kaupunkitasoisia tulostavoitteita on asetettu 26. Kolmannessa osavuosikatsauksessa on esitetty 14 tulostavoitteen toteutuvan ja seitsemän tulostavoitteen toteutuvan pääosin. Kahden tulostavoitteen toteutumista ei osavuosikatsauksen mukaan voida vielä arvioida. Kolmelle tulostavoitteelle haetaan valtuustolta poikkeamaa:

- *Rakentamisen lupien käsittelyaika paranee niin, että 85 prosenttia lupapäätöksistä käsitellään korkeintaan 75 vuorokaudessa.*
- *Toimintamenojen kasvua hillitään Taloudellisesti kestävä Espoo –ohjelman ja talousarvion mukaisesti.*
- *Nuorisotyöttömyys alenee vuoden 2019 tasolle.*

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan epävarmuutta sisältyy edellä esitettyjen kolmen poikkeaman lisäksi useiden muidenkin tulostavoitteiden toteutumiseen

Kolmannessa osavuosikatsauksessa tulostavoitteiden toteutumisen arviointiasteikko on muutettu kolmiportaisesta neliportaiseksi. Tulostavoitteista usea on osavuosikatsauksessa arvioitu joko kokonaan tai pääosin toteutuvaksi, vaikka kaikkia tavoitteille asetettujen mittarien toteumatietoja vuodelta 2023 ei ole saatavilla tai esitetyt toteumatiedot ovat vuodelta 2022. Raportoinnissa ei ole esitetty selkeitä perusteita sille, miksi tavoitteiden on näistä huolimatta arvioitu toteutuvan.

Esimerkiksi *Espoo profiloituu Pohjoismaiden parhaana startup-yrityttömyyden ja kasvuyritysten sijaintikaupunkina, jota tukemaan kehitämme kasvuyritys-kampuksen yhdessä kumppaneiden kanssa* -tulostavoitteen arvioidaan osavuosikatsauksessa toteutuvan pääosin, vaikka kolmesta mittarista kaksi ei ole saavuttanut niille asetettua tavoitetasoa. Raportoinnista käy ilmi, että rahoitus ja yritysten määrä ovat laskeneet merkittävästi. Kaupunginhallituksen esityslistalle on kirjattu, että globaalitilanne haastaa monen tavoitteen saavuttamista, kuten startup-yritysten rahoitusta.

Palvelutuotanto kehittyy asukas- ja asiakaslähtöisesti ja kustannusvaikuttavasti monituottajamallia hyödyntäen -tulostavoitteen toiseksi mittariksi on asetettu laadullinen arvio monituottajamallin hyödyntämisestä. Kolmannessa osavuosikatsauksessa todetaan, että raportointitieto on sama kuin 31.7. ja se päivitetään osana 31.12. raportointia. 31.10. kenttään kirjattu sisältö on lähes tarkalleen sama, kuin mitä valtuustolle on raportoitu jo vuoden 2022 toisessa ja kolmannessa osavuosikatsauksessa sekä tilinpäätöksessä. Lisäksi tulostavoitteen raportoinnin taso ja laajuus vaihtelevat toimialoittain. Toisen mittarin toteutumisen arvioimiseksi vaadittavan kaupunki- ja kuntapalvelututkimuksen tulokset valmistuvat vuoden 2024 alussa. Tarkastuslautakunnan ei kolmannen osavuosikatsausraportoinnin perusteella ole mahdollista muodostaa kokonaiskuvaa tavoitteen toteutumisen arvioimiseksi.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan epävarmuutta sisältyy valtuustolle raportoitujen kolmen poikkeaman lisäksi useiden muidenkin tulostavoitteiden toteutumiseen, koska osavuosikatsausraportoinnissa ei ole esitetty selkeitä perusteita sille, miksi tavoitteiden on puuttuvista toteumatiedoista huolimatta arvioitu toteutuvan kokonaan tai pääosin.

Tulostavoitteiden mittareissa on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan edelleen kehitettävää suhteessa asetettuihin laajoihin vuositason tulostavoitteisiin ja niitä ohjaaviin valtuustokauden tavoitteisiin.

Esimerkiksi tulostavoitteet *Espoo profiloituu Pohjoismaiden parhaana startup-yrittäjyyden ja kasvuyritysten sijaintikaupunkina, jota tukemaan kehitämme kasvuyritys-kampuksen yhdessä kumppaneiden kanssa ja Espoo on Pohjoismaiden paras paikka kansainvälisille osaajille* nojaavat kansainväliseen vertailuasetelmaan. Tavoitteille ei kuitenkaan ole asetettu mittareita, jotka mahdollistaisivat vertailun tai kattavan arvioinnin.

Tulostavoitteiden raportointiin on lisätty tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksessaan antaman suosituksen mukaisesti mittareiden tavoitetasoja sekä lähtöarvoja. Selkeiden tavoitetasojen esittämisessä on edelleen puutteita etenkin laadulliseen arviointiin nojaavissa mittareissa, joita Espoo muista suurista kaupungeista poiketen hyödyntää tulostavoitteittensa mittareina. Kyseisille mittareille ei aseteta talousarviossa tavoitetasoa, joka ilmaisisi, mitä konkreettisia toimenpiteitä ollaan talousarviovuoden aikana toteuttamassa tavoitteen toteuttamiseksi. Konkreettisen tavoitetilan asettamisen puute hankaloittaa tarkastuslautakunnan lakisääteistä tulostavoitteiden toteutumisen arviointityötä, tekee tavoitteelle osoitettujen resurssien ja toimenpiteiden riittävyyden todentamisen mahdollottomaksi eikä myöskään palvele talousarviovuoden aikaista raportointia valtuustolle.

Tarkastuslautakunta antoi arviointikertomuksessa useita tulostavoitteiden ja niiden mittareiden asettamista koskevia suosituksia. Konsernihallinnon syyskuussa 2023 valtuustolle arviointikertomushavaintoihin antaman vastauksen mukaan mittareihin on tullut mukaan enemmän laadullista pohdintaa eikä niille ole voitu löytää selkeitä lähtöarvoja tai tavoitearvoja. Vastauksessa todettiin, että myös tämän tyyppisillä tavoitteilla ja mittareilla on paikkansa Espoo-tarinan tavoitteiden saavuttamisessa, sillä ne mahdollistavat sellaisten tavoitteiden asettamisen, jota ei voida määrällisesti mitata. Vastauksessa myönnettiin, että tavoitteiden toteutumisen arviointi on näiden tavoitteiden osalta haastavaa.

Kuntalain mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin ja talousarviossa osoitetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Kuntaliiton suosituksen mukaan talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumista tulee voida mitata sekä arvioida mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan numeeristen mittareiden lisäksi on mahdollista käyttää laadulliseen arviointiin nojaavia mittareita ja arviointikriteerejä laajemman kokonaiskuvan antamiseksi. Laadulliseen arviointiin nojaavien mittareiden toteutumisen arviointi edellyttää kuitenkin konkreettisten arviointikriteerien asettamista mittareille jo talousarviossa ja nykyistä informatiivisempaa sanallista toteumaportointia osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksessä.

Espoo-tarinan toteuttamisen seuranta ja arviointi edellyttää, että valtuustokauden tavoitteet ja talousarviovuoden tulostavoitteet ja niiden mittarit muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden ja lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteiden yhteys on selkeästi todettavissa. Valtuustokauden tavoitteet on perusteltua jatkossa konkretisoida tarkemmiksi vuositaso tulostavoitteiksi ja toimenpiteiksi.

Kaupungin tulostavoitteille asetettujen mittarien toteumatiedot raportoitiin valtuustolle vuonna 2023 ensimmäistä kertaa vasta kolmannessa osavuositarkastuksessa. Jatkossa erityisesti toteutumatta jäämässä olevista tulostavoitteista on valtuustolle jo ensimmäisessä ja toisessa osavuositarkastuksessa raportoitava poikkeamien syyt ja esitettävä tarvittavat toimenpiteet, jotta asetettuun tulostavoitteeseen on mahdollista päästä talousarviovuoden kuluessa. Ajantasainen raportointi valtuustolle talousarviovuoden kuluessa on tärkeää myös seuraavan vuoden talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden valmistelun ja päätöksenteon näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta tulee arvioimaan kattavasti Espoo-tarinan ja tulostavoitteiden toteutumista ja toteutumatta jäämisen syitä vuoden 2023 arviointikertomuksessaan.

Tarkastuslautakunnan suositukset

Tulostavoitteiden ja mittareiden tulee samanaikaisesti olla kunnianhimoisia ja vaikuttavia sekä kaupungin omin toimin saavutettavissa olevia. Tulostavoitteille on asetettava selkeät mittarit ja lähtö- sekä tavoitearvot, jotta ne ohjaavat toimintaa valtuuston päättämään suuntaan.

Valtuustolle on talousarviovuoden kuluessa annettava ajantasaiset tiedot tulostavoitteiden toteuttamiseksi tehdyistä toimenpiteistä ja niiden avulla saavutetuista tuloksista. Lisäksi on raportoitava toimenpiteistä, joita vielä on tehtävä asetettuun tavoitteeseen pääsemiseksi.

2 Kaupungin talouden ja toimintaympäristön kehitys

Kansainvälisen toimintaympäristön epävarmuustekijät sekä talousarviovuoden kuluessa heikentyneet talous- ja työllisyysennusteet vaikeuttavat Espoon kaupungin talouden kehityksen ennustamista. Sote-uudistuksen myötä kaupungin valtionosuusriippuvuus kasvoi merkittävästi ja kuntien kannalta tulevien vuosien rahoitus pohjaan liittyy olennaisia riskejä.

Kuluvan vuoden tammi-lokakuussa Espoon väestö kasvoi ennakkotiedon mukaan yhteensä 7 424 hengellä ja väkiluku oli lokakuun lopussa 312 698. Vuoden 2023 väestönkasvun ennuste on noin 8 700. Espoon voimakas kasvu näkyy erityisesti lasten ja nuorten määrän kasvuna.

Taloudellisesti kestävä Espoo -tuottavuus- ja sopeutusohjelmalla tavoitellaan 116 milj. euron sopeutusta käyttötalouteen valtuustokauden loppuun mennessä sekä investointitason laskemista 10 prosentilla vuosina 2021–2030. Vuoden 2023 tuottavuustavoite on 19,3 milj. euroa. Kolmannessa osavuositarkastuksessa tuottavuustavoitteen toteumaksi arvioidaan 15,3 milj. euroa.

Verotuloista ja valtionosuuksista koostuvaa verorahoitusta on kuluvana vuonna kertynyt yhteensä 1 066 milj. euroa. Verotuloja ennustetaan kertyvän 34,7 milj. euroa talousarviossa ennakoitua enemmän. Yhteisöveron ennusteeseen liittyy kuitenkin epävarmuutta yritysten tulonäkymien heikennyttyä kesän jälkeen. Valtionosuuksia kertynee 1,3 milj. euroa talousarviossa ennakoitua vähemmän.

Kaupungin toimintakatteen arvioidaan toteutuvan 19,5 milj. euroa talousarviossa arvioitua heikompana.

Vuosikatteen toteumaksi arvioidaan 381 milj. euroa, joka on 26,5 milj. euroa talousarviossa arvioitua enemmän. Tilikauden tulokseksi arvioidaan 190 milj. euroa, joka on 31 milj. euroa talousarviossa arvioitua enemmän.

Investointien arvioidaan alittavan talousarvion lähes 27 milj. eurolla. Suurin investointien ennustettuun toteumaan vaikuttava tekijä on Tapiolan uimahallin korjaus- ja uudisrakentamishankkeen keskeytyminen.

Määrärahojen ylitykset ja toimintakatteen toteumat toimialoilla, tulosalueella ja liikelaitoksessa

Kasvun ja oppimisen toimialalla toimintakulut ovat ylittymässä 27 milj. eurolla. Toimialan tulojen ylitykseksi arvioidaan 10 milj. euroa. Toimintakatteen arvioidaan toteutuvan 17 milj. euroa talousarviota heikompana.

Elinvoiman tulosalueella toimintakulut ovat ylittymässä 4 milj. eurolla. Tulojen ylitykseksi arvioidaan 1 milj. euroa. Toimintakatteen negatiiviseksi poikkeamaksi arvioidaan 3 milj. euroa.

Kaupunkiympäristön toimialalla toimintatulot ovat alittumassa 1 milj. eurolla. Toimintakate toteutuu talousarvion mukaisesti tuloarvion ylityksessä 1 milj. eurolla.

Tilapalvelut-liikelaitoksen toimintatuotot ovat alittumassa 4 milj. eurolla ja toimintakulut ovat ylittymässä 2 milj. eurolla. Toimintakatteen ennakoitu toteuma on 6 milj. euroa talousarviossa asetettua heikompi. Liikelaitos ei saavuttane tulostavoitettaan, tulos on jäämässä 7 milj. euroa alle tavoitteen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Valtuustolle esitetään kolmannen osavuositarkastuksen käsittelyn yhteydessä hyväksyttäväksi useita sitovien määrärahojen lisäyksiä ja tuloarvioiden vähennyksiä.

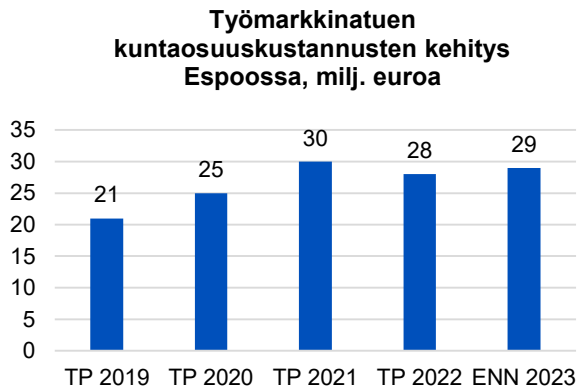
Taloudellisesti kestävä Espoo - tuottavuus- ja sopeutusohjelman kuluvan vuoden tuottavuustavoitteesta ollaan jäämässä 4 milj. euroa. Tarkastuslautakunta korostaa, että ohjelman toteuttamisen määrätietoinen jatkaminen toimialoilla ja tulosityksiköissä on tärkeää, jotta Espoon talous on kestävässä tasapainossa ja kaupunki pystyy turvaamaan asukkaiden peruspalvelut.

3 Ajankohtaista

3.1 Työllisyystilanteen ja työmarkkinatuen kuntaosuuskustannusten kehitys

Kuluvan vuoden maaliskuussa työttömyyden lasku pysähtyi. Syyskuussa työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa 8,7 prosenttia, kun vuotta aiemmin osuus oli 8,2 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 37 prosenttia työttömistä. Uudellamaalla syyskuussa työttömien osuus työvoimasta oli 9,5 prosenttia ja koko Suomessa 9,4 prosenttia.

Kunnat maksavat työttömyyden kustannuksena valtiolle työmarkkinatuen kuntaosuutta. Kunta maksaa työmarkkinatuesta sitä suuremman osan, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä. Työmarkkinatuen kuntaosuuden ennakoitaan ylittävän talousarvion 1,5 milj. eurolla ollen 29 milj. euroa vuonna 2023.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvu on taittunut vuoden kolmannella neljänneksellä. Kuntaosuuteen voidaan vaikuttaa alentavasti aktivoimalla maksuosuuden piirissä olevia pitkäaikaisyöttömiä työnhakijoita tarjoamalla heille esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluja tai palkkatuettua työtä. Työllisyyspalvelujen aktivointitoimenpiteet näkyvät kahden peräkkäisen kuukauden työmarkkinatuen saajien määrän laskuna. Työllisyyspalveluiden mukaan aktivointitoimenpiteiden jatkuessa työmarkkinatuen kuntaosuuden kehityksen uskotaan olevan suotuisampaa kuin yleisen asiakasmäärien kehityksen.

Kaupunginhallitus hyväksyi 28.8.2023 työllistämisen Espoo-lisän myöntämisperiaatteet, jotka otettiin käyttöön 1.9.2023. Espoo-lisä on Espoon kaupungin harkinnanvarainen tuki työnantajalle, joka palkkaa työttömän espoolaisen. Työllistämisen Espoo-lisää voivat hakea yksityisen ja kolmannen sektorin työnantajat. Espoo-lisää maksetaan palkan sivukuluihin, lomarahaan ja siihen osaan bruttopalkasta, joka ylittää palkkatuella korvattavan osuuden. Vuonna 2023 työllistämisen Espoo-lisää on myönnetty yhteensä 1,4 milj. euroa.

Espoo valmistelelee työllisyysalueen muodostamista yhdessä Kauniaisten kaupungin kanssa työvoimapolveluiden järjestämisvastuun siirtyessä kunnille ja niiden muodostamille työllisyysalueille vuoden 2025 alusta.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Työmarkkinatuen kuntaosuuden ennakoitaan ylittävän talousarvion 1,5 milj. eurolla ollen 29 milj. euroa vuonna 2023. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen voidaan vaikuttaa alentavasti aktivoimalla maksuosuuden piirissä olevia pitkäaikaisyöttömiä työnhakijoita tarjoamalla heille esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluja tai palkkatuettua työtä. Lisäksi kaupunki myöntää harkinnanvaraisesti työllistämisen Espoo-lisää yksityisille ja kolmannen sektorin työnantajille työttömän espoolaisen palkkaamiseen.

Arvioitu työmarkkinatuen kuntaosuus Espoossa olisi 49,3 milj. euroa uuden TE25-mallin mukaisten kustannusten ja vuoden 2022 asiakasarvioilla laskettuna.

Tarkastuslautakunnan suositukset

Työllisyysmäärärahat tulee kohdentaa paremmin työllisyyden lisäämiseen ja työttömyyksiin katkaisuun työmarkkinatuen kuntaosuuskustannusten eli jälkikäteisten sakkomaksujen maksamisen sijasta.

Työllisyyden edistämiseksi on käytettävä kaikkia vaikuttaviksi todettuja toimintamalleja ja toimenpiteitä yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.

3.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Keskeinen tehtävä on myös seurata kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Toimintansa päättänyt Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta on jättänyt kaupungille suosituksensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestämisestä jatkossa, ja kaupunki on valmistellut asiaa näiden suositusten pohjalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki edellyttää hyvinvointialuetta laatimaan taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten hyvinvointialueen palvelustrategian. Tavoitteiden asettamisen lisäksi hyvinvointialue asettaa palvelustrategiassa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus. Espoon kaupunginhallitus antoi 18.9.2023 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen pyytämän lausunnon palvelustrategiasta. Lausunnossa kiinnitettiin erityisesti huomiota strategiseen yhteentoimivuuteen, yhdyspintoihin ja yhteistyöhön yleisesti sekä eri osa-alueisiin tarkemmin sekä läpileikkaaviin näkökulmiin ja tavoitteisiin.

Espoon valtuusto päätti hallintosäännön tarkistuksista kokouksessaan 20.11.2023 ja tarkistukset tulevat voimaan vuoden 2024 alusta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön vastuut luottamushenkilöorganisaatiossa on kirjattu kaupunginhallituksen vastuulle. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehdään asukas- ja asiakaslähtöisesti kunkin toimialan ja tulosyksikön perustehtävän kautta.

Espoossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kytkeytyy vahvasti liikunnan, kulttuurin ja työllisyyden hoidon kokonaisuuksiin ja kaupunkitasoinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja siihen kytkeytyvistä kokonaisuuksista siirtyy konsernihallinnosta elinvoiman tulosalueen vastuulle perustettavaan esikuntaan. Esikunnan tehtäväksi esitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön lisäksi asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen ja sen ohjaus.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehdään asukas- ja asiakaslähtöisesti kunkin toimialan ja tulosyksikön perustehtävän kautta. Elinvoiman tulosalueen vastuulle perustetaan Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen esikunta.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiasta antamassaan lausunnossa Espoo kiinnitti huomiota yhdyspintoihin ja yhteistyöhön ja totesi, että lähtökohtana täytyy olla, että hyvinvointialue ja kaupungit yhdessä järjestävät toimivat, laadukkaat ja kustannusvaikuttavat palvelut seudun asukkaille.

Espoon kaupungin ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tarkastuslautakuntien 21.11.2023 järjestetyn koulutuksen aiheena olivat Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyöalueet.

Tarkastuslautakunnan suositus

Espoon kaupungin tulee varmistaa se, ettei kaupunki muodosta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa toimintojen päällekkäisiä rakenteita ja että yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tuottaa espoolaisille laadukkaita ja kustannusvaikuttavia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluja.

3.3 Kysynnän kasvu ja henkilöstön riittävyys varhaiskasvatuspalveluissa

Espoossa asui vuoden 2022 lopussa yhteensä 19 541 varhaiskasvatukseenikäistä lasta. Varhaiskasvatuksessa olevien espoolaisten lasten määrä kasvaa vuosittain keskimäärin 365 lapsella. Espoossa varhaiskasvatusta järjestetään kunnan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, palvelusetelipäiväkodeissa, ostopalvelupäiväkodeissa sekä yksityisissä päiväkodeissa.

Suomenkielisten varhaiskasvatuspalvelujen henkilöstö- ja työvoimanvuokrausmenojen arvioidaan ylittävän talousarvion 10 milj. eurolla. Ylitys aiheutuu lasten määrän ja etenkin alle 3-vuotiaiden määrän kasvusta, mistä johtuen henkilöstön tarve on ollut ennakoitua suurempi. Henkilöstön rekrytointi- ja saatavuusongelmista johtuen työvoimanvuokrauksen käyttö on kasvanut entisestään.

Henkilöstön saatavuusohjelmaa työstetään kaupungin henkilöstöyksikön johtamassa työryhmässä. Henkilöstöä kannustetaan opiskeluun. Varhaiskasvatuksen opettajiksi ja erityisopettajiksi, varhaiskasvatustyöntekijöiden johtajiksi ja varhaiskasvatuksen sosionomiksi pätevöityville henkilöille voidaan myöntää kelpoisuuden hankkimista varten täydet palkkaedut enintään neljän kuukauden ajalta tietyin ehdoin.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärä kasvaessa edelleen varhaiskasvatuspaikkojen kapasiteetti ei ole riittävä kysyntään nähden. Lisäksi useilla päiväkodeilla on samanaikainen väistötarve tilojen korjausten ajalle.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunta nostaa esiin huolen varhaiskasvatuksen haastavasta henkilöstötilanteesta sekä suomen- että ruotsinkielisissä palveluissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöpula on akuutti ja se koskee koko pääkaupunkiseutua. Jatkuessaan henkilöstöpula voi vaarantaa laadukkaiden varhaiskasvatuspalveluiden tarjoamisen.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2023 arviointiohjelmassa on varhaiskasvatuspalveluiden arviointi suomen- ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa ja arviointi esitetään arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunnan suositus

Varhaiskasvatuksen laadukkaiden palvelujen turvaamiseksi ja haastavan henkilöstötilanteen ratkaisemiseksi aloitettuja täydennyskoulutus- ja rekrytointi- sekä muita kehittämistoimenpiteitä on jatkettava määrätietoisesti.

4 Espoon konserniyhteisöjen tulostavoitteiden ja talouden toteutumisen arviointi

Espoon valtuusto on asettanut vuoden 2023 talousarviossa konserniyhteisöille 31 tulostavoitetta. Tammi-syyskuun konserniraportin toteumatietojen perusteella tulostavoitteista arvioidaan toteutuvan 21 tavoitetta. Konserniraportin mukaan 10 tavoitteen toteutumista ei vielä voida arvioida, tai tavoitteiden arvioidaan toteutuvan osittain.

Espoo, Helsinki ja Vantaa pilotoivat yhteistä raportointia Helsingin seudun liikenne (HSL) ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) -kuntayhtymien toiminnasta ja taloudesta. Espoon konsernijaosto käsitteli tammi-syyskuun raportin marraskuussa. Kuntayhtymille asetetuista tulostavoitteista yhdenkään ei arvioida jäävän täysin toteutumatta. HSL:n tavoitteiden toteutumista haastavat muun muassa matkustajamäärien odotettua hitaampi kehitys ja yleinen hintatason nousu. HSY:n lisävelkaantuminen jatkuu suunnitelmakaudella tulorahoituksen ollessa riittämätön kattamaan investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä.

Espoon merkittävimpien tytäryhteisöjen kokonaistalouden ennustetaan toteutuvan pääosin talousarvion mukaisena. Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnian kokonaistulokseen vaikuttaa kasvaneet toimintakulut, joiden ennustetaan toteutuvan 3,2 milj. euroa talousarviota suurempina. Omnian tavoitteiden toteutumiseen liittyy epävarmuutta kumulatiivisen toimintakatteen ja toisen asteen tutkintokoulutuksesta eronneiden osalta. Länsimetro Oy:n rahoitustuottojen ennustetaan toteutuvan 10 prosenttia talousarviota pienempinä, mikä vaikuttaa kokonaistulosta alentavasti.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Tarkastuslautakunnan arvio tulostavoitteiden toteumasta on pääosin yhteneväinen konserniraportissa esitettyjen tulostavoitteiden toteuma-arvioiden kanssa. Seitsemän tulostavoitteen osalta arviota ei tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan voida vielä tammi-syyskuun raportin tietojen perusteella tehdä, koska toteumatietoja ei vielä ole käytettävissä.

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu lakisääteiseen valtuustokauden kattavaan arviointisuunnitelmaan sekä vuosittaiseen arviointiohjelmaan. Arvioinnin tulokset julkistetaan vuosittain toukokuussa valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunta antaa lisäksi lausunnot valtuustolle toisesta ja kolmannelta osavuositarkastuksesta sekä konserniraportista.

Tarkastuslautakunta 4.12.2023